

NYHETSBREV MARS 2021

Allbäck och Miljömålen

Välkomna till Bjäresjö Skola, Ystad

Östra Balkåkravägen 18, 271 91 Ystad

ALLBÄCK LINOLJEPRODUKTER AB

Sonja o Hans Allbäck

www.allbackpaint.com

”Mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030

Den 17 december sa riksdagen ja till regeringens förslag om mål för Sveriges genomförande Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Det svenska målet lyder:

Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en **ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar** utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.”

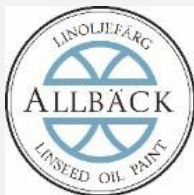

Ur svenska Miljömålen:

Giffri miljö

Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Riksdagens definition av miljömålet

Allbäck Windowcraft Education AB & Allbäck Linoljeprodukter AB

Från tanken om Helhetssyn & Skapande Livsmiljö år 1980 till Hållbarhet i praktiken år 2020.

ETT PRIVAT, SOCIALT HÅLLBARHETSPROJEKT FÖR ÖVERLEVNAD UNDER 40 ÅR

Miljömål 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17

Bakgrund: Många år av hårt arbete har inte gjort oss besvikna. Under 1970-talet var jag sjuk av miljögifter i textilier. Hans var lösningsmedelsskadad målare p.g.a. hälsofarliga alkydfärger som innehöll stora mängder lacknafta. Som sjuka arbetslösa egna företagare med två barn att försörja tvingades vi finna nya lösningar för vår försörjning. Inga sociala skyddsnät fanns för oss. Våra skador ansågs inte vara arbetsrelaterade. Vi tvingades sälja vårt hus i Bjärsjölagård.

Vår räddning blev en tjänstebostad på Färs Härads Hembygdsmuseum. Här fick vi möjlighet att arbeta med museets byggnader, samlingar och park men också möta många gamla besökare som berättade för oss om hur man gjorde förr. Med kunskap om vår historia, material och metoder tillsammans med eget praktiskt arbete med fönster, öppnades en helt ny värld av hantverksskicklighet, beständighet och kvalitet. Vi började ställa frågor om hur man målade förr och varför? Vilka material och kvaliteter fanns tillgängliga? Varför hade fönster och dörrar från 1700, 1800 och fram till mitten av 1900-talet klarat sig bättre än fönster efter 1960-talet.

*År 1982 formulerade vi drömmen om de "goda arbetet". Att kunna arbeta professionellt utan att bli sjuka, i harmoni med naturlagarna nära familjen utan att behöva lämna familjen. Så här började historien om det tvärfackliga yrket Fönsterhantverk och en återgång till linoljeprodukter utan lösningsmedel. Gammal europeisk kunskap och visdom i kombination med modern produktionsteknik har möjliggjort utvecklingen av en helt ny generation Linoljeprodukter som uppfyller alla våra önskemål vad gäller **tekniska egenskaper, beständighet, miljövänlighet, skönhet, underhållsvänlighet och ekonomi.***

Framtiden: Inom året 2021 kommer våra medarbetare Mickael Bengtsson, André Bernhoff och Katarina Johansson ta över företaget Allbäck Linoljeprodukter AB. Detta borgar för en fortsatt utveckling enligt våra intentioner.

En ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling i enlighet med svenska Miljömålen.

Saxat ur:

FEK544: Organisation och Ledarskap Projektarbete Vårterminen 2006

Miljömål 1,3,4,5,7,8,9,10,11,12,16,

Varumärket "Allbäck" har kunnat användas vid utvecklingen av olika produkter och skänkt dem legitimitet. Allbäck har också en stark kultur, där miljömedvetenhet och "god ekonomi" har en viktig roll och genomsyrar hela verksamheten. Denna kultur relaterar till företagets värderingar, traditioner och sociala normer, vilket skapar en gemenskap och i många sammanhang är den en stark drivkraft inom Allbäck.

Allbäck's digra färg- och hantverkskunskap är klart värdefull och har hjälpt företaget att exploatera ytterligare marknadsmöjligheter utöver fönsterhantverket. Den kunskap de besitter är dessutom ovanlig och Allbäck anses idag vara experter på området. Det finns både explicit och implicit kunskap i företaget och all kunskap är svår för utomstående att tillfullo imitera. *Allbäck finner sina starkaste resurser hos de mänskliga och abstrakta resurserna.* Några av deras resurser kan vi välja att benämna som nyckelresurser, med förklaringen att dessa resurser är mycket viktiga för fortsatt lönsam affärsverksamhet. Det är dessa som gemensamt skapar *organisatoriska förmågor*, exempelvis i form av unik *pedagogisk utbildning, unik färgproduktion och ett starkt nätverk. En organisationsinnovation.*

Produktion av Linoljeproducter är ett resultat av den entreprenörsanda som genomsyrar Allbäck's organisation. Deras linoljeverksamhet, som från början startade som ett litet sidoprojekt, är idag expanderande och välmående. Ett vanligt fenomen i småföretag som t.ex. i ett familjeföretag är att man är rädd för att tillväxten skall göra slut på den goda och familjära stämning som kan finnas. Det diskuteras ofta att det vid en kraftig tillväxt på ett företag finns risk för att detta skall ta död på den så kallade själen i företaget. Ofta är denna rädsla ett stort problem som ligger till grund för att många mindre företag inte växer. (Davidsson, Delmar, Wiklund, 2001) Det är viktigt för företag att vara medvetna om detta då rädslan inte är helt obefogad. Uppstår ett liknande problem är det inte omöjligt att detta i sin tur påverkar lönsamheten i företaget negativt.

En av Allbäck's resurser/styrkor är dess starka kultur, och den är grundad i denna själ, eller den stämning som finns inom företaget. Företagets kultur är en resurs eftersom den bidrar till företagets starka och goda rykte. Det finns naturligtvis en risk att urholka den här kulturen, och därmed ryktet vid en expansion.

Miljömål 1,2 3,4,5,7,8,9,10,11,12,16,17

ALLBÄCK FÖNSTERHANTVERK & LINOLJEPRODUKTER

” The rediscovery of ancient wisdom”. Artikel publicerad i tidskriften Byggnadsvård 2006

Allbäck Fönsterhantverk & Linoljeprodukter

Sedan 1982 har vi utvecklat företagen Allbäck Fönsterhantverk AB och Allbäck Linoljeprodukter AB. Vi har specialiserat oss på restaurering, renovering och underhåll av gamla fönster och dörrar samt utvecklat klassiska, miljövänliga linoljeprodukter för att inte bli sjuka av vårt arbete. Genom vårt intresse för äldre hantverkstekniker, material och konstruktioner och studier i etnologi, öppnades våra ögon för gamla fönster och dörrar. 1,2

För att konkurrera på en marknad där man under 1980- och 90 talen fick rikliga statsbidrag för fönsterbyten, tvingades vi utveckla och systematisera vårt hantverk i en ny organisationsform, fönsterhantverket och uppfinna nya verktyg och hjälpmedel. Vår uppfinning av byggfönstret gav oss möjlighet att arbeta med fönster hela året om vilket lade grunden till god ekonomi och bra slutresultat. Patentet på kittlampan, metoden att mjukgöra hårt kitt med infravärme var en revolutionerande uppfinning som gav oss möjlighet att återanvända gammalt blåst glas och att på ett säkert sätt göra små träreparationer i stället för att kassera gamla goda fönster. 9

Vad är en Fönsterhantverkare 3,4

En Fönsterhantverkare har kunskapen om fönstrets olika delar; trä, färg, glas, metall och mur & puts var för sig och i kombination. En Fönsterhantverkare är därför både snickare, glasmästare, målare smed och murare och betraktar fönstret som en helhet och tar ansvar för slutresultatet. P.g.a. den enorma efterfrågan på våra hantverkstjänster började vi arrangera 2-dagarskurser för privata husägare 1985. Parallellt med vår entreprenadverksamhet utvecklades vår 8 veckors yrkesinriktade utbildningsverksamhet på Bjäresjö Skola i Ystad.

”Allbäckmetoden”? 7.

Ryktet om fönsterhantverkets förtjänster spred sig snabbt genom bl.a. TV-programmet Populärvetenskap (1985) och talrika artiklar i fack- och dagspress. Massmedia myntade uttrycket ”Allbäckmetoden” vilket snabbt kom att misstolkas och utnyttjas av många oseriösa hantverksföretag, projektörer och beställare som påstod sig arbeta enligt vår metod. En vanlig misstolkning har varit att en Fönsterhantverkare alltid måste demontera fönstret, alltid ta av all färg och alla beslag. Färgborttagning är ett nödvändigt ont och blir endast nödvändig om man under en längre tid använt alkyd och plastfärger i kombination och fönstrets funktion har åsidosatts. Att vi ofta hamnar i denna situation beror på att husägaren kontakter oss först när fönsterna har uppnått stadiet – totalt förfall. Vi har arbetat med tusentals spännande fönsterprojekt genom åren – både slott och kojor. Vår noggranna dokumentation av samtliga projekt har varit nyckeln till ökad kunskap om funktion, material och teknik. En viktig erfarenhet är; det är bättre att inte göra något alls än att vidta fel åtgärd med fel material vid fel tillfälle. Ett gott exempel på detta är Stockholm Slott vars fönster vandaliserades på 1950-talet vilket förorsakade miljanskador som nu måste åtgärdas på skattebetalarnas bekostnad.

U-värde - Värmevärde för gamla fönster 3.

Trots alla de hundratals renoveringsprojekt vi utförde blev vi betraktade som nostalgiska drömmare utan förankring i verkligheten. Därför kontaktade vi prof. Bertil Fredlund på Lunds Tekniska Högskola. Tillsammans kunde vi konstatera att gamla okopplade fönster från 1880 med en lös innerbåge har ett U- värde väl så bra som ett modernt 3-glasfönster (Rapport TABK 99/3055). Genom fönsterhantverkets nya teknik och med tillgång till 3 mm lågemissionsglas, har vi flyttat gränserna för vad som är möjligt att göra med gamla fönster både tekniskt, ekonomiskt och estetiskt. .

Akustiktester – Ljudreducingsförmåga i gamla fönster 3

1998 genomfördes ett forskningsprojekt i samarbete med SP-Borås. Ett 20-tal svenska fönstertillverkare fick möjlighet att testa sina speciella ljudreducerande fönsterkonstruktioner. Vi deltog med vårt 1880 – tals fönster. Även här visade det sig att det gamla fönstret blev bäst i test. Dessa vetenskapliga tester bidrog till ett genombrott för oss som Fönsterhantverkare. Vi kunde erbjuda våra kunder varudeklarerade fönsterlösningar som ett alternativ till fönsterbyten.

Diplomerade Fönsterhantverkare 4. (1985 – 2014)

För att klara av en restaureringsteknik som uppfyller alla de höga krav vi har idag behöver vi kunskap och erfarenhet. Vi gläder oss därför över att kunna hänvisa till våra fönsterhantverkarkollegor runt om i och utanför landet som fortsätter vårt arbete med att restaurera, renovera och underhålla gamla kvalitetsfönster och bevara vårt kulturarv för kommande generationer. 236 personer från främst Norden kan uppvisa diplom i yrket fönsterhantverk. En del samarbetar i nätverk för att kunna tillgodose större beställares behov. Vi fungerar ofta som en förmedlande länk mellan Fönsterhantverkare, myndigheter och beställare.

The rediscovery of ancient wisdom 12.

Vi känner stor tacksamhet mot alla de många, små privata uppdragsgivare som genom åren köpt våra tjänster och därmed gjort det möjligt för oss att återupptäcka ålderdomlig visdom och lära oss att respektera våra förfäders hantverkskunskaper. En visdom vi även kan dra nytta av inom det nya moderna ekologiska byggandet. Det kostar naturligtvis år ett att rycka upp ett vandaliserat fönster ur förfall men på sikt kan vi konstatera att vi erhåller ett mycket kostnadseffektivt alternativ, där vi dessutom tar till vara viktiga kulturhistoriska byggnadsdelar. Vad kan bli enklare än att efter 10 – 15 år endast borsta en linoljefärgsmålad yta och därefter pigga upp ytan med lite linoljevax eller linolja.

Linoljefärg utan lösningsmedel – ett miljövänligt alternativ 13,14,15

På 1970-talet använde vi moderna alkydfärger för fönsterunderhåll. Eftersom Hans blev sjuk av lösningsmedlet lacknafta började vi efterforska gamla tidens linoljefärg utan lösningsmedel. Vi fann att dessa uppfyllde alla våra önskemål vad gäller tekniska egenskaper, torktid, miljövänlighet, lagringsegenskaper, underhållsvänlighet, skönhet och ekonomi.

Utbildning Fönsterhantverk och Linoljefärg - År 2020

Den praktiska utbildningsverksamheten har tagits över av andra och tredje generationen Allbäck genom företaget Scandinavian Windowcraft i Blidsberg. Här erbjuds utbildning för såväl privata husägare som professionella hantverkare. Även Göteborgs Universitet/Dacapo har startat en utbildning till Fönsterhantverkare.

Vårt 2-åriga EU utbildningsprojekt, KREA för Finland med 20 kvinnor 2003-04, blev starten för ytterligare 50 företag. (Kreativa Kvinnor i Mansdominerad Trätekniska Bransch).

Vårt arv i Canada/USA lever vidare genom familjen Sinclair, Sage Restauration. Forskningsarbetet med Parks Canada, kanadensiska myndigheter, har pågått under många år.

Riksantikvarieämbetet har inrättat en speciell fönsterdag den 30 maj. Arbete med gamla fönster och linoljefärger har blivit en folkrörelse.

Kort om färgindustrin - dess historia, produkter och situation i dag år 2010

Miljömålen 3,8,9,11,12,

Linolja har använts sedan 5000 år f.K. Materialet har använts i hela världen i såväl byggindustri som inom konstvärlden sedan faraonerna och antiken fram till 1930-talet då efterfrågan på skyddsfärger för krigsindustrin blev stor i bl.a. Tyskland och USA. Hitler gav sina kemister i uppdrag att ta fram en ny sorts färg som gjorde industrin oberoende av en säsongsväxande gröda som linet. (Kopia på patentbrev med hakkors mm).

Man började manipulera med många olika fettsyror som formades till en enhetlig basråvara – en alkydharts. Denna harts kunde lösas i lacknafta. Lösningen såg ut som en olja och fick namnet alkydolja. (Lacknafta = fotogen och toluen). Vid framställningen av bensin fick man stora mängder restprodukter som kunde användas till bl.a. lampor, kaminer, motorer mm. men också som lösningsmedel av alkydhartsen.

Enligt kemisten dr Harry Backman, Glass Control AB, kom den nya snabbt växande moderna färgindustrin att bli en "slasktratt" för den petrokemiska industrin. Ågarbanden blev därför starka. En av världens största industrier växte fram som skapade sina egna regler som var lätta att sköta storskaligt. Linoljefärgerna ansågs omoderna, och förlorade sin marknad runt 1950-talet med undantag av ett fåtal aktörer inom den antikvariska marknaden och byggnadsvården.

Hälsoriskerna med alkydfärgen har varit kända sedan länge Fr.o.m. i år är dessa produkter förbjudna att användas yrkesmässigt tack vare REACH, vår gemensamma EU miljölagstiftning. Det tomrum som alkydfärgen lämnar på marknaden kan vi ersätta med linoljefärg. Till följd av smutskastning av linoljefärgen och genom påhopp från färgindustrin via länsmyndigheter, valde vi att låta emissionstesta vår färg år 1999–2000. Detta är unikt i branschen och en styrka i dag.

Det som återstår för färgindustrin att producera är plast/akrylat/latexfärg som också den är starkt ifrågasatt p.g.a. alla kemiska tillsatser som ingår i form av vätmedel, rosthindrare kemikalier, PH-reglerande kemikalier, konserveringsmedel, skumdämpare, torkfördrojjare, filmbildare, mjukgörare mm. Skador som uppkommer vid användning av plastkemin är kända men nonchaleras. Här uppkommer skadorna i de inre organen och de anses vara reproduktionshemmande. Denna färgkemi har dessutom mycket dåligt rykte p.g.a. alla skador som uppkommit på träfasader och fönster under efterkrigstiden.

Sedan 1987 har vi i Miljöbalken kapitel 2, §4 avsnitt om prioriteringar för utfasning av farliga kemikalier, (Substitutionslagen). Miljöfarliga produkter skall ersättas med mindre farliga så snart som möjligt.

Den moderna färgindustrin har resurser för reklam och lobbyverksamhet långt in i EU-kanslierna. Invanda köpmönster hos konsumenter är svåra att bryta. Denna storindustri är hårt knuten till målarfack och målarmästare både ekonomiskt och politiskt. Yrkesmålarna är mycket negativa till linoljefärg eftersom denna varit av mycket dålig kvalitet under efterkrigstiden. Långa torktider, kort liv, stark lukt och stora inslag av lacknafta har avskräckt.

Genom att återgå till den kvalitet som var vanlig under 1700 och 1800-talet kan vi erbjuda helt nya egenskaper i en helt ny generation **linoljefärger utan farliga kemikalier.**

Läs vidare i artiklar från 2004

Architectural Conservation Journal Issue 1. Om fönsterhantverk och Issue 2 om linoljefärg,

Österportskolan, Ystad – år 1913

Resultat av fönsterhantverk och linoljeprodukter i offentlig förvaltning som gav många jobb under lång tid och skyddade vårt kulturarv.

Miljömål 3,4,5,7, 8, 9, 11, 12

Renovering av gamla fönster från före andra världskriget – Ett hållbart alternativ till fönsterbyte

I slutet av 1980-talet påbörjade vi ett forskningssamarbete med Chalmers TH, prof. Boris Schönbeck. Avsikten var att noga beskriva och dokumentera våra praktiska åtgärder vid renovering av gamla fönster. När vi nu 30 år senare betraktar Österportskolan i perspektivet av Ystad Kommuns Hållbarhetspolicy, önskar vi att någon gör en Livscykelanalys. Fönsterna finns fortfarande kvar. Underhåll har utförts en gång för ca 5 år sedan. Andra jämförbara byggnader från samma tidsepok har redan fått två fönsterbyten under motsvarande period. (Regementsområdet).

Bakgrund

1990 beslutade Ystad Kommun att skolans fönster skulle bytas ut. Anledningen var att personal i administrationsflygeln andra våningen (till höger i bilden) klagade på drag samt bullerproblem från den starkt trafikerade Surbrunnsvägen. Fönsterna var i dåligt skick men i en fantastisk god kvalitet och konstruktion. Dåvarande fastighetschefen Ulf Lindberg gav oss klartecken till att åtgärda fyra fönster som ett provarbete. Då detta arbete utföll till allas stora belåtenhet fortsatte arbetena under de följande 5 åren. Många ifrågasatte vårt arbete eftersom man vid denna tid återopade bättre U-värde och speciella ljudreduceringslösningar med nya fönster.

Forskningsresultat från 1980 och 1999

Energikrisens på 1970-talet initierade forskning på gamla fönster avseende både U-värde och bullervärde. Dessa visade att kopplade gamla fönster av samma konstruktion väl uppfyllde alla normer. Dessvärre gavs rikliga statliga bidrag till fönsterbyten med värden som inte stämde med verkligheten. En nationalekonomisk och miljömässig katastrof!

År 1999 utförde vi nya tester tillsammans med Byggnadsmateriallära LTH, Prof. Bertil Fredlund. Dessa tester visade i praktisk drift, att gamla kopplade fönster fick bättre U-värden än den tidens 3-glasfönster. Lunds Kommun utförde bullermätningar av motsvarande fönsterkonstruktion som ÖP. (Brf Norrgården, Kung Oskars Väg, Lund). Resultatet godkändes för utbetalning av bullerreduceringsbidrag efter vår restaurering.

Att renovera befintliga fönster av god kvalitet ger stora ekonomiska vinster och bevarar dessutom estetiska och kulturella värden. Ystad kommun har med detta projekt varit en föregångare!

Sonja o Hans 2019

Generationsmålet 2020

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

– riksdagens definition av generationsmålet.

Med världen som arbetsplats

Föreläsningsturné i Canada 2017 och 2019.
Uppdrag Parks Canada.

Parlamentsbyggnadernas fönster och dörrar bevaras med fönsterhantverkets teknik och linoljefärg från Ystad.

Forskningssamarbetet mellan Canada, England, Frankrike och Sverige fortsätter genom Allbäck Windowcraft Education AB.

Miljömålen:

1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,

Klimatkonferensen i Paris 3 dec. 2015. Dagsföreläsning för delegater från hela världen på Svenska Institutet i Paris.

